

EXPUNERE DE MOTIVE

În anul 2002, Parlamentul a adoptat **Legea nr. 202 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați**.

Ulterior, la nivel internațional, România a semnat la 27 iunie 2014 **Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice** (cunoscută și sub denumirea: **Convenția de la Istanbul**). Parlamentul a ratificat Convenția de la Istanbul la 23 mai 2016 și de la 1 septembrie 2016 aceasta este în vigoare. Menționăm că Uniunea Europeană, deși a semnat-o nu a ratificat-o, iar Statele Unite ale Americii, deși au participat la elaborarea acesteia nu au semnat-o.

Înainte chiar de semnarea de către România a Convenției de la Istanbul, în anul 2013 a fost înregistrată la Parlament o propunere legislativă care a fost adoptată în anul 2015 și a devenit **Legea nr. 229 pentru modificarea și completarea Legii nr. 202/2002**.

În încercarea de a devansa măsurile legislative prevăzute de Convenția de la Istanbul, această lege a introdus, complementar conceptului de sex, un nou concept: acela de gen, împreună cu o serie de concepte conexe acestui nou concept de gen.

Conform definiției date de Convenția de la Istanbul, definiție care a fost preluată ulterior în Legea nr. 202/2002 – „*genul reprezintă rolurile construite social, comportamentele, activitățile și însușirile pe care o societate dată le consideră adecvate pentru femei și bărbați*”. Conceptul de gen este diferit față de conceptul de *sex* care, conform Legii nr. 202/2002 modificate – „*reprezintă ansamblul trăsăturilor biologice și fiziologice prin care se definesc femeile și bărbații*”¹.

Fiind inițiată înainte de semnarea Convenției de la Istanbul și adoptată înainte de ratificarea de către Parlament a acesteia, constatăm că unele prevederi ale Legii nr. 202/2002, introduse după amendarea prin Legea nr. 229/2015, nu îndeplinesc condițiile de claritate, previzibilitate și

¹ De altfel, **Legea nr. 202/2002** este în acord cu **Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)** în care criteriul de discriminare este sexul și nu genul.

Astfel, **Legea nr. 202/2002** prevede în dispozițiile generale – *Prezenta lege reglementează măsurile pentru promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați, în vederea eliminării tuturor formelor de discriminare bazate pe criteriul de sex, în toate sferile vieții publice din România. Statul român, prin autoritățile competente, elaborează și implementează politici și programe în vederea realizării și garantării egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și eliminării tuturor formelor de discriminare pe criteriul de sex. În sensul prezentei legi, prin egalitate de șanse și de tratament între femei și bărbați se înțelege luarea în considerare a capacităților, nevoilor și aspirațiilor diferite ale persoanelor de sex masculin și, respectiv, feminin și tratamentul egal al acestora*” (art. 1).

Iar TFUE stipulează – *În definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea caută să combată orice discriminare pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală*” (art. 10).

predictibilitate conform Textului fundamental și jurisprudenței Curții Constituționale iar altele depășesc domeniul de aplicare al Convenției de la Istanbul.

Ulterior intrării în vigoare a Convenției de la Istanbul, în anul 2018 a fost înregistrat la Parlament un proiect de lege care a fost adoptat tot în anul 2018 și a devenit **Legea nr. 178 pentru modificarea și completarea Legii nr. 202/2002**. Și această lege a utilizat parțial în mod eronat conceptul de gen în anumite sintagme, Guvernul preluând în proiectul de lege de asemenea inclusiv o parte din prevederile eliminate în procesul legislativ anterior aferent Legii nr. 229/2015.

Astfel:

- ❖ Conform **Convenției de la Istanbul** – *„Părțile vor lua măsurile necesare pentru a promova schimbările în modelele sociale și culturale de comportament al femeilor și bărbaților, în vederea eradicării prejudecăților, obiceiurilor, tradițiilor și a altor practici care sunt bazate pe ideea de inferioritate a femeilor sau pe roluri stereotipe pentru femei și bărbați”* (art. 12 pct. 1).

Legea nr. 202/2002, încă din anul 2002, utilizează aceeași sintagmă – *„stereotipurile comportamentale negative în ceea ce privește rolul femeilor și al bărbaților în viața publică și familială”*. Aceasta prevede – *„Ministerul Educației Naționale va promova, în mod direct sau prin intermediul organelor și instituțiilor specializate din subordine, recomandări privind realizarea cursurilor universitare, instrumente de evaluare a manualelor școlare, programe școlare, ghiduri pentru aplicarea programelor școlare care să excludă aspectele de discriminare între sexe, precum și modelele și stereotipurile comportamentale negative în ceea ce privește rolul femeilor și al bărbaților în viața publică și familială”* (art. 15 alin. (2)).

Constatăm că **Legea nr. 202/2002** utilizează corect acest concept încă din anul 2002. Aceasta interzice cu alte cuvinte stereotipurile de sex, în mod similar Convenției de la Istanbul.

Cu toate acestea, **Legea nr. 229/2015** a introdus o definiție nouă a *„stereotipurilor de gen – sistemele organizate de credințe și opinii consensuale, percepții și prejudecăți în legătură cu atribuțiile și caracteristicile, precum și rolurile pe care le au sau ar trebui să le îndeplinească femeile și bărbații”*.

Prin urmare, **propunerea legislativă** de față înlocuiește în cuprinsul Legii nr. 202/2002 sintagma *„stereotipuri de gen”* cu cea de *„stereotipuri de sex”*, pentru a corespunde textului Convenției de la Istanbul, pentru armonizare legislativă și pentru a nu crea confuzie. Confuzie care este alimentată inclusiv de definiția din DEX dată *„genului – categorie care face distincție între sexul masculin și cel feminin”*.

- ❖ De asemenea, **Legea nr. 229/2015** a introdus o definiție pentru *„bugetarea din perspectiva de gen – analiza bugetului public în vederea identificării impactului pe care îl are asupra vieții femeilor și bărbaților și alocarea resurselor financiare în vederea respectării principiului egalității de șanse între femei și bărbați”*. **Legea nr. 178/2018** a dezvoltat domeniul cu sintagmele *„statisticii de gen”* și *„indicatorilor de gen”*.

Dincolo de faptul că aceste concepte nu se regăsesc în textul Convenției de la Istanbul, este evidentă confuzia legiuitorului între gen și sex, o bugetare pe criteriul de gen, definit conform aceleiași legi drept – *„rolurile construite social, comportamentele, activitățile și*

însușirile pe care o societate dată le consideră adecvate pentru femei și bărbați” – fiind evident o imposibilitate.

Aceasta cu atât mai mult cu cât literatura de specialitate care dezvoltă ideologia de gen nu are o abordare unitară privind numărul de genuri existente. De exemplu, unii autori consideră că – „oamenii se pot descrie utilizând unul sau mai mulți termeni dintr-o varietate largă de termeni, inclusiv, (dar nu limitat la)transgender, transsexual, gender-queer, gender-fluid, non-binary, cross-dresser, trans man, trans woman și altele”².

Aplicând în practică una dintre abordările acestei ideologii, Facebook utilizează ca opțiuni de completare a genului un număr de 71 de genuri. Acestea sunt:

1. „Asexual
2. Female to male trans man
3. Female to male transgender man
4. Female to male transsexual man
5. F2M
6. Gender neutral
7. Hermaphrodite
8. Intersex man
9. Intersex person
10. Intersex woman
11. Male to female trans woman
12. Male to female transgender woman
13. Male to female transsexual woman
14. Man
15. M2F
16. Polygender
17. T* man
18. T* woman
19. Two* person
20. Two-spirit person
21. Woman
22. Agender
23. Androgyne
24. Androgynes
25. Androgynous
26. Bigender
27. Cis
28. Cis Female
29. Cis Male
30. Cis Man
31. Cis Woman
32. Cisgender
33. Cisgender Female
34. Cisgender Male
35. Cisgender Man
36. Cisgender Woman

² Legal gender recognition in the EU: the journeys of trans people towards full equality, European Commission, June 2020.

37. *Female to Male*
38. *FTM*
39. *Gender Fluid*
40. *Gender Nonconforming*
41. *Gender Questioning*
42. *Gender Variant*
43. *Genderqueer*
44. *Intersex*
45. *Male to Female*
46. *MTF*
47. *Neither*
48. *Neutrois*
49. *Non-binary*
50. *Other*
51. *Pangender*
52. *Trans*
53. *Trans Female*
54. *Trans Male*
55. *Trans Man*
56. *Trans Person*
57. *Trans*Female*
58. *Trans*Male*
59. *Trans*Man*
60. *Trans*Person*
61. *Trans*Woman*
62. *Transexual*
63. *Transexual Female*
64. *Transexual Male*
65. *Transexual Man*
66. *Transexual Person*
67. *Transexual Woman*
68. *Transgender Female*
69. *Transgender Person*
70. *Transmasculine*
71. *Two-spirit.*

Prin urmare, **propunerea legislativă** de față înlocuiește în Legea nr. 202/2002 sintagmele: „*bugetarea din perspectiva de gen*” cu cea de „*bugetare pe criteriul de sex*”; „*statisticii de gen*” cu cea de „*statisticii pe criteriul de sex*”; „*indicatorilor de gen*” cu cea de „*indicatorilor pe criteriul de sex*”.

Pe de altă parte, considerăm că inclusiv unele dispoziții ale **Convenției de la Istanbul** nu îndeplinesc condițiile de claritate, previzibilitate și predictibilitate conform Textului fundamental și jurisprudenței Curții Constituționale.

Astfel, Convenția de la Istanbul stipulează mecanismul de monitorizare al aplicării acesteia prin intermediul **Grupului de experți în intervenția contra violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (GREVIO)**.

În acest sens:

- ✓ „GREVIO va fi compus din minimum 10 membri și maximum 15 membri, luând în considerare un echilibru de gen și geografic, precum și o expertiză multidisciplinară. Membrii săi vor fi aleși de Comitetul părților din rândul candidaților nominalizați de către părți, dintre cetățenii părților, pentru un mandat de patru ani, care poate fi reînnoit o singură dată” (art. 66 pct. 2);
- ✓ „alegerea membrilor GREVIO se va baza pe următoarele principii: aceștia vor fi aleși conform unei proceduri transparente din rândul persoanelor cu un caracter moral ridicat, cunoscute pentru competența lor în domeniul drepturilor omului, al egalității de gen, al violenței împotriva femeilor și violenței domestice sau al asistenței și protecției victimelor ori care au dat dovadă de experiență în domeniile acoperite de prezenta convenție” (art. 66 pct. 4 lit. a)).

Prin urmare, în lumina transparenței stipulate de Convenția de la Istanbul, cu atât mai mult cu cât conceptul de transparență apare doar o singură dată în textul acesteia, și anume cu privire la procedura de alegere a membrilor GREVIO, ceea ce denotă evident importanța acordată mecanismului de monitorizare, analizând site-ul GREVIO³, constatăm că:

- din cei 15 membri GREVIO, niciunul nu prezintă în CV genul;
- din cei 15 membri GREVIO, 7 prezintă în CV sexul (5 în mod direct, iar 2 în mod indirect prin utilizarea pronumelui personal);
- în lipsa datelor complete de mai sus, pe baza criteriului fizionomiei din fotografia atașată la CV, din cei 15 membri GREVIO apreciem că 12 sunt femei și 3 sunt bărbați.

Prin urmare, Convenția de la Istanbul impune o „procedură transparentă” de alegere a oamenilor care monitorizează aplicarea Convenției de către statele semnatare. Dar această procedură implică cunoașterea criteriilor de alegere, inclusiv a „echilibrului de gen”.

Or, observăm că fie procedura nu este transparentă deoarece în CV nu apare genul pentru a putea verifica respectarea „echilibrului de gen”, fie prin gen se înțelege sex deoarece o parte din CV-uri cuprind acest element.

În orice caz, alegerea celor 15 membri GREVIO cu respectarea echilibrului de gen este un nonsens din moment ce, așa cum am precizat anterior, există un număr nedeterminat de genuri și numeroase genuri cu semnificație echivocă, iar lista genurilor conform susținătorilor teoriei de gen este într-o continuă schimbare și actualizare.

În consecință, criteriul „echilibrului de gen” nu îndeplinește condițiile de claritate, previzibilitate și predictibilitate.

Mai mult, Convenția de la Istanbul definește exclusiv 6 concepte: „violența împotriva femeilor”; „violența domestică”; „gen”; „violența de gen împotriva femeilor”; „victimă”; „femeile”. În schimb, o serie de alte concepte esențiale, precum identitatea de gen, concept prevăzut de Convenția de la Istanbul ca unul dintre motivele noi de nediscriminare (art. 4 pct. 3), respectiv „roluri de gen nestereotipe”, concept prevăzut ca tematică de inclus în materialul didactic (art. 14 pct. 1) nu sunt definite în Convenție, așadar nici acestea nu îndeplinesc condițiile de claritate, previzibilitate și predictibilitate.

³ <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/members2> (29 septembrie 2020)

Respectarea condițiilor de claritate, previzibilitate și predictibilitate cu privire la toate conceptele utilizate în Legea nr. 202/2002 este cu atât mai importantă cu cât, urmărind doar efectul imediat, pe plan național, Legea nr. 202/2002 a înființat ocupația de expert/tehnician în egalitate de șanse care are atribuții importante, de la acordarea consultanței la propunerea de măsuri în acest domeniu iar, pe plan internațional, România, ca parte a Convenției de la Istanbul, este supusă unei proceduri de evaluare de către GREVIO care poate adopta recomandări generale privind implementarea Convenției.

Pentru amendarea deficiențelor de aplicare în legislația națională a Convenției de la Istanbul, având în vedere argumentele anterioare, depunem spre dezbatere și adoptare propunerea legislativă – *LEGE pentru modificarea Legii nr.202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați.*

Inițiatori,

Vasile Cristian Lungu
Senător

Emil-Marius Pașcan
Deputat

